

Ole Bostrup - en dansk kemiker

Ole Bostrup bidrog i en lang række år til arbejdet med Dansk Kemi. Han skrev blandt andet klummerne *Kemiske Småforsøg* og *Den rejsende kemiker*. Hele livet var han engageret i undervisning og læring, historisk kemi og meget andet.

Af Børge Riis Larsen,
Lektor emer., ph.d.

En af de helt store kemikere i sidste del af 1900-årene og starten af 2000-årene var *Ole Bostrup*. Han var involveret i særdeles mange aktiviteter: Han var lærebogsforfatter til gymnasielærebo-ger i kemi og fysik, som kom i mange udgaver/oplag. Han var gymnasirektor, medlem af redaktionskomiteén i *Dansk Kemi*, skrev artikler om kemi, historisk kemi og kemiundervisning og forsvarede i 1996 på DTU en disputats, som gav ham titlen dr.techn. Han tog i 2001 en bifagseksamen i historie. Desuden var han fagkonsulent i kemi på *Den Store Danske Encyklopædi*.

dansk kemi
KEMISK MÅNEDSBLOD / NUMMER 11 NOVEMBER 1989 / 70. ÅRGANG ISSN 001-6335
KEMISK FORENING KEMIINGENIØRGRUPPEN

I novembernummeret af *Dansk Kemi* fra 1989 pryder han forsiden. Fotografiet er taget ved åbningen af halvdagssymposiet 12. oktober for den danske kemiker *William Christopher Zeise*, som var arrangeret af *Dansk Selskab for Historisk Kemi* og fandt sted på *H.C. Ørsted Institutet*.

Ole Bostrup blev født i 1934 og blev matematisk student fra *Rungsted Stats-skole* som blot 17-årig i 1951. Tre et halvt år senere blev han cand.mag. i kemi, fysik, matematik og astronomi fra *Københavns Universitet*. Herefter finder vi ham som amanuensis ved *Den polytekniske Læreanstalt*, og efter værnepligtstiden i *CF-korpset* var han ansat ved *Frederiksborg Statsskole* fra 1957, rektor ved *Nakskov Gymnasium* fra 1967, for *Helsingør Gymnasium* fra 1973 og *Espergærde Amtsgymnasium* i årene 1979-94. En måske overset artikel om Ole Bostrup, der blev interviewet af Børge Riis Larsen og Vagn Skovgaard-Petersen, findes i *Uddannelseshistorie* 2002.

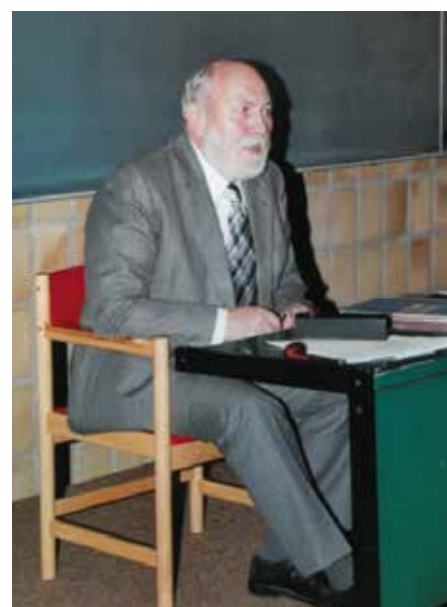
Hvorfor kemiker?

Grunden til, at Bostrup blev kemiker, var, at han, som mange af sine jævnaldrende læste *Paul Bergsøes* bog *Kemi på en anden måde* som omkring 14-årig. Hans forældre boede i en villa med kælder og så med stor velvilje på, at han dernede udførte egne eksperimenter, før han kom i gymnasiet.

Efter studentereksamen valgte han cand.mag.-studiet med kemi som hovedfag. Grunden var, at han var interesseret i kemi såvel i undervisning som i forskning. Ville man på den tid være professionel kemiker, blev man normalt *fabrikingeniør* - altså civilingeniør med kemi som fag; men hans interesse for at bygge en svovlsyrefabrik, har han udtalt, var mere beskeden. Antallet af cand.mag. er med kemi som hovedfag var på den tid ikke stort. Ofte var der kun én på en årgang, måske et par stykker, og undertiden slet ingen. De fleste af de uddannede fik i øvrigt embede udenfor skolen¹.

Lærebogsforfatteren

Fra 1963 finder vi Ole Bostrup som medlem af en forfatterkvartet til en række lærebøger for de gymnasiale uddannelser

Ole Bostrup (1934-2012) var i mange tiår helt med fremme, når det gjaldt kemiundervisning. Her er han fotograferet som mødeleder i det af ham oprettede *Dansk Selskab for Historisk Kemi*.

i fysik og kemi til grengymnasiet, der trådte i kraft for de elever, der startede i august 1963.

Bostrups medforfattere til lærebøgerne var: *Frode Andersen*, *E. Halkjær* og *K.G. Hansen*. I de første udgaver figurerede også en femte forfatter: *H. Asmussen*. Bostrup var den eneste hovedfagskemiker af ovenstående, og herudover var han langt den yngste.

Specielt vil jeg fremhæve kvartetens *håndbog i fysik og kemi*, hvis 1. udgave udkom i 1965. 18. og sidste udgaves 2. oplag, udkom i 1993, og den findes også i en svensk udgave fra 1966.

Senere udgav han dels alene og dels sammen med andre en række temabøger, af hvilke jeg specielt nævner *Oldtidens Kemi* fra 1996, som han oprindelig udarbejdede til et kursus for gymnasiets lærere i faget *Oldtidskundskab*².

¹ Riis Larsen (1998)

² Som rektor for Espergærdes Amtsgymnasium redigerede han i 1985 en fortællelse over lærernes skriftlige arbejder. Selv om mange lærere skrev bøger og artikler, kan det ikke undere mig, at de fleste publikationer kom fra Bostrups hånd. Tre år tidligere havde han redigeret et skrift om sin skoles gamle bibliotek

Velkommen til fremtiden

29. september – 1. oktober 2020

Styrk dine kunderelationer på FoodTech 2020

FoodTech er fødevareindustriens mødested. Her kan du finde inspiration, opleve fremtidens løsninger, skabe relationer og få ny viden med hjem – alt samlet på ét sted.

Vær med til at sætte fokus på fremtidens fødevareindustri på FoodTech.

Reserver din standplads allerede nu.

Læs mere på foodtech.dk/tilbud-messestand

FOODTECH
PROCESSING & PACKAGING | 29 SEPT. - 1 OCT. 2020

Artikler

Ole Bostrups første seks afhandlinger udkom i *Acta Chemica Scandinavica* i årene 1956-58. Herefter begyndte han at publicere i *Fysisk Tidsskrift*. Første artikel var fra 1958 og handler om *Kemiundervisningen i gymnasiet*. I 1962 var han medforfatter til en lille artikel i *Journal of Chemical Education: The Thermal Decomposition of KClO₃*.

Samme år begyndte han at skrive i *Dansk Kemi*. Første artikel havde titlen *Gymnasieundervisningen i kemi stiller store krav til læreren*. Og to år senere: *Om undervisning i kemi*. Fra 1994 deltog han i tidsskriftets redaktion. Der er ingen tvivl om, at mange af de første artikler, han skrev, var inspireret af hans arbejde som gymnasielærer og tanker om især kemiens rolle i gymnasieundervisningen.

I *Dansk Kemi* redigerede han i mange år rubrikken *Kemiske Småforsøg*, og et meget stort antal af bidragene heri skrev han selv på baggrund af grundige studier af ikke mindst udenlandsk kemilitteratur. Og når han rejste, opsøgte han gerne steder, der havde med kemiens historie at gøre. Det blev til en række artikler med titlen *Den Rejsende Kemiker*, og det var vist hans mening at samle dem til en bog, men det blev desværre ikke til noget. Centralt i forfatterskabet finder vi en række artikler med skolehistorisk indhold³.

Historisk kemi

Den historiske kemi havde altså hans store interesse, og han har over for mig nævnt, at det ikke mindst skyldtes hans læsning af Stig Veibels bog fra 1939 om kemiens historie i Danmark - *Kemien i Danmark*.

Han var formand for *Dansk Selskab for Historisk Kemi* i en årrække og var særdeles engageret i at arrangere møder og symposier⁴. Selskabet har siden oprettelsen udgivet omkring én publikation hvert år. Flere af udgivelserne er om danske kemikere, og nogle havde en titel som *J.N. Brønsted - en dansk kemiker*. En lignende titel har jeg også benyttet i denne artikels overskrift.

I 1996 forsvarede han på DTU-disputatsen *Dansk Kemi 1770-1807. Den Kemiske Revolution*, som gav ham titlen dr.techn.

Afhandlingens tese var, at den kemiske revolution - dvs. opgøret

med den phlogistiske kemi - herhjemme ikke - som tidligere var almindeligt antaget - fandt sted i 1804, men 10 år tidligere⁵.

Organisatoren

Også på det organisatoriske plan var han særdeles aktiv. Bostrup har deltaget i fagligt arbejde som gymnasielærer i kemi og fysik. Ud over *Dansk Selskab for Historisk Kemi* var han medlem af bestyrelserne for *Gymnasieskolernes Lærerforening*, *Rektorforeningen* og *Danmarks Fysik- og Kemi-undervisningskommission*. Han sad i en periode i *Nakskov Byråd* (1971-73), og var aktiv i *Læseplansudvalget for Fysik og Kemi*, *Danmarks Tekniske Museum*, af repræsentantskab og forretningsudvalg for *Vestlollands Teaterkreds* (formand 1970-73) og *Foreningen Norden*. Formand for *Foreningen Nordens Nakskov-afdeling* (1968-71). Han har siddet i bestyrelsen for *Foreningen af Fysik- og Kemilærere ved Gymnasier og Seminarier* (1961-68), hvor han i flere år var formand. Han var i bestyrelsen for *Gymnasieskolernes Lærerforening* (1962-64). Han kom i repræsentantskabet for *Danmarks Tekniske Museum* (1964), i bestyrelsen (1976-85). Medlem af *Kunst i Skolens Råd* (1963-65), af *Danmarks Fysik- og Kemiundervisningskommission* (1963-68) og (1970-75), af *Gymnasieskolernes Lærerforenings Efteruddannelsesudvalg* (1961-63) (formand). I bestyrelsen for *Gymnasieskolernes Rektorforening* (1972-74), i *Landsforeningen for Civilbeskyttelse* (1987-90). Medlem af *Kemisk Forenings nomenklaturudvalg* (1992). Herudover var han universitetscensor i kemi.

Afslutning

Det er imponerende, hvad han kunne overkomme ved siden af embeder i gymnasieskolen. Han var dygtig, flittig, stræbsom og ordentlig, som en af hans tidligere rektorkolleger har skrevet. Hans elever nævner ham som en dygtig og engageret lærer. Han var fuld af idéer og havde altid orden i sine aktiviteter.

Han havde en evne til at engagere andre i sine projekter og ikke mindst til at stille op som bestyrelsesmedlemmer i *Dansk Selskab for Historisk Kemi*.

Hans indsats inden for kemiundervisningen og den historiske kemi kan næppe overvurderes.

Efter dette essays forfatters mening kunne han nok fortjene en publikation i serien *Historisk-Kemiske skrifter* med en beskrivelse af og en vurdering af sine interesseområder

Ole Bostrup døde i maj 2012.

E-mail:

Børge Riis Larsen:

b.riis.larsen@gmail.com

Litteratur

Bostrup, O. (1982): Espergærde Amtsgymnasiums gamle bibliotek.

Bostrup, O. (1985): Hvad lærerne skriver.

Riis Larsen, B. (1996): Ole Bostrups skolehistoriske forfatterskab. I: Uddannelseshistorie 1996 s. 139-142.

Riis Larsen, B. (1998): Otte kapitler af kemiundervisningens historie udg. som Historisk-kemiske skrifter nr. 9 af Dansk Selskab for Historisk Kemi.

Riis Larsen, B. (1998): Hvad lavede de første cand.mag.er med kemi som hovedfag? I *Dansk Kemi* 79 april nr. 4 s. 18f.

Riis Larsen, B. og V. Skovgaard-Petersen (2002): Tidligere rektor, dr.techn. Ole Bostrup i samtale med Børge Riis Larsen og Vagn Skovgaard-Petersen i august 2002. I: Uddannelseshistorie 2002 s. 211-219.

Riis Larsen, B. (2014): Dansk Selskab for Historisk Kemi fylder 25 år. I: *Dansk Kemi* 95 nr. 3 marts s. 30-32.

³ Riis Larsen (1996)

⁴ Se for eksempel artiklen om Selskabets første 25 år fra 2014

⁵ Opponenten ved disputatsforsvaret var Hans Toftlund Nielsen fra SDU og Vagn Buchwald fra DTU

Ole Bostrup var medlem af en forfatterkvartet, som skrev lærebøger i fysik og kemi til den gymnasiale undervisning. Et supplement hertil var *håndbog i fysik og kemi*, et tabelværk, som udkom i mange udgaver, og som også blev udgivet på svensk.